Библиотека

Поглед преко света

књига 39

This book was published with financial support from SLOLIA, Slovak Literary Centre.

Slovenské literárne centrum

The project is also financially supported by the LITA Fund.

Copyright © 2026 Зденка Валент Белић

Copyright © 2026, за српски језик, АГОРА

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештампавати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

ЗДЕНКА ВАЛЕНТ БЕЛИЋ

МИНЕРВИНО ПЕРО

антологија савремене словачке женске прозе

приредила и превела
Зденка Валент Белић

АГΩРА

Константе и варијабиле савремене словачке женске прозе

Након својеврсне ренесансе подстакнуте друштвеним променама крајем прошлог века, словачка књижевност и култура на почетку новог миленијума обележене су несвакидашњим квалитативно-квантитативним успоном. Међу новим писцима предњачиле су ауторке, што нас је подстакло да приредимо панораму савремене словачке женске прозе, која би илустровала генерацијску и стилску варијабилност и поетску сродност присутну у овом књижевном контексту.

Хронолошка концепција по години рођења ауторке омогућила нам је генерацијско груписање уз предочавање континуитета. Најстарије уврштене књижевнице рођене су у првој половини двадесетог века (Вјера Бенкова, Етела Фаркашова, Злата Матлакова и др.), затим су ту старија средња (Ирена Брежна, Јана Боднарова, Јана Јурањова) и млађа средња генерација (Уршуља Ковалик, Светлана Жухова, Моника Компањикова), све до најмлађих и већ сада упечатљивих имена, којима тек предстоји главни стваралачки замах (Никол Хохолцерова, Доминика Моравчикова), а које су рођене на самом крају двадесетог века.

У *Минервино ѣеро* су сем ауторки које живе на простору Словачке уврштене и оне које трајно или привремено бораве у иностранству, но језиком и духом инклинирају матичној земљи. Тако се овде нашла и књижевница из Србије, али и оне из Швајцарске, Финске, Италије, Чешке, Русије, Сједињених америчких држава, Велике Британије, Холандије итд. На крају крајева, у савременом добу питање физичког боравка постаје безмало ирелевантно.

Доминација женског гласа утицала је на промену родног лица словачке књижевности. У поређењу са претходним периодима, чешће су успостављане женске перспективе на тему и стварност – партнерски и остали односи, свакодневица приватне сфере, односи са децом и родитељима, старење, страност, отуђеност, емотивне и душевне осцилације, затим тема идентитета, личних и колективних сећања, положаја жене у савременом друштву, миграције, егзистенцијална питања и сл. На плану израза тај утицај се испољио као повратак субјекта и обнова идентитет-

ске, аутобиографске линије, која је у словачкој прози претходно била значајно ослабљена постмодерним текстуалним праксама, популарним деведесетих година 20. века. Многобројност женских гласова на плану стила донела је поетичан сензибилитет, дубоку интроспективност, визуалност, магијски реализам, често опојну, успорену, свим чулним подстицајима презасићену атмосферу, али и језичке и жанровске експерименте, али неке од ових одлика су јаче присутне у појединим генерацијама. На пример, како се приближавамо другој половини овог хронолошког избора, могу се приметити промене подстакнуте европским искуством младих, које видимо као конфронтацију индивидуалног, затим и националног или културног идентитета, али и као одређену врсту релативизације и либерализације, апсурдности положаја појединца у друштву и у односу на доминантне закономерности заједнице.

Још један је заједнички именитељ за све књижевнице које су се овим поводом нашле у фокусу наше пажње: свестраност и друштвени активизам. Активне су не само у књижевном стваралаштву, већ и у култури, издаваштву, преводилаштву, педагошком раду… Оне су новинарке, уреднице, преводитељке, руководиоци заступничких агенција, редитељке, ликовне уметнице, често су присутне у јавном животу и заузимају активну улогу у савременим књижевним токовима.

Наш панорамски обилазак словачког женског писма започињемо из Бачког Петровца, од истакнуте представнице словачке војвођанске књижевности Вјере Бенкове. С обзиром да је песникиња, њен књижевни израз је, посебно у раним прозама, био интензивно лирски и сензуалан, а постепено се мењао ка рефлексивности и интуитивности, чиме су њени текстови добијали све дубљу и суптилнију димензију, да би последњих година имали све изразитију документарност и мемоарско-рефлексивни тон. Проза Вјере Бенкове одише несвакидашњим осећајем за лепоту природе и величанственост живота, тежњом ка суштинским и битним појавама, али уз свест о значају рубних и маргиналних, које су део калеидоскопа света који једино са свим својим варијацијама добија коначни колорит и значење.

Слично њој, Етела Фаркашова подједнако плени као песникиња, есејисткиња, критичарка и филозофкиња, а све њене жанрове повезује рефлексивност. У прози је усмерена на тему жене, породице и међугенерацијских односа. Фокусира се на искуство женског субјекта често се враћајући одређеним идејама, темама и ликовима, тако што их продубљује новом перспективом. У више романа и прича бави се односом

мајке и деце (најчешће ћерке), сложеним, конфликтним породичним проблемима. Неретко кроз призму болести, немоћи или умирања, осликава суптилни женски унутрашњи свет, који је простор бола и пожртвованости, али и тишине као драгоценог простора у буци савремене цивилизације, и све то кроз призму аутобиографске рефлексије. Иако су до сада на српском језику објављена њена четири романа – *Сценарио*, *Часови летења, Спасавање света по Г.* и *Догодило се*, једна књига кратке прозе *Кафа са Бахом*, *чај са Шопенхауером* и збирка песама *Лишће на ветру* – то је тек ситан фрагмент овог изузетно обимног опуса, који сем песничких и прозних књига обухвата и низ значајних филозофских, теоријских и есејистичких дела у којима са епистемолошког аспекта сагледава широк спектар феномена и акутних проблема савременог појединца и друштва.

Новинарка по професији, Хелена Дворжакова пише о партнерским и породичним односима, о савременим женама и друштву. Њено приказивање емотивног света је шармантно и у много чему храбро. Стил којим пише је новинарски сажет и пун хитрих запажања, чиме ауторка не умањује озбиљност проблема, већ доприноси динамици и духовитости текста. Злату Матлакову смо до сада знали као песникињу, песме су јој превођене на српски језик и објављиване у часописима. Када је реч о причама, ауторка их често језички онеобичава дијалектима или страним језицима. У њима разобличава међуљудске односе, пише о борби против подмукле болести, о положају бескућника и људској неснађености, посебно у пандемијском времену.

Иако пише на немачком језику и живи у Базелу, Ирена Брежна је у словачком књижевном контексту прихваћена као домаћа ауторка. Као књижевницу највише је провоцирају теме људских права и отпора историјској амнезији, а с обзиром да је у егзилу од 1968. године, тема емиграције јој је веома блиска како у књижевном, тако и у репортажном, есејистичком и новинарском раду. Из тога логично произилазе и теме другости, поимања и конфронтације са страним културама и политичким системима, тема насиља, било индивидуалног или колективног, које се врши над људским бићима и читавим народима, стална потрага за собом у језику као сурогату изгубљеног завичаја, ангажман против политичког и друштвеног угњетавања, демистификација постреволуционарне Средње и Источне Европе. Марија Баторова се као прозни писац представила почетком деведесетих година, када је међу првим књижевницима реаговала на Плишану револуцију приметивши људску и ин-

телектуалну неспремност словачког друштва на атмосферу слободе. Тематски домени ове ауторке су суптилни увиди у женски свет, психолошка мотивација, међуљудски односи и критика тоталитарних режима, емиграција (не само унутрашња) и суочавање са новим условима и друштвеним противуречностима и тензијама.

С обзиром да је по професији историчарка уметности, у поетици Јане Боднарове доминирају визуалност, ликовност, чулност и духовност, које долазе из свакодневног искуства или из уметничких сфера. Њена ауторска стратегија усмерена је на подстицање сензуалности и сензитивности за естетске стимулансе. Међу њима има оних које са лакоћом перципирамо, а такође и оних за које полако губимо осећај. Боднарова суптилним текстовима, кроз симболе и знакове, настоји да учини видљивим све оно што обично остаје непримећено.

Препознатљивим рукописом, неконвенционалном перспективом, као и прецизношћу слике са детаљима истиче се проза Рут Лихнерове, коју српски читаоци познају кроз превод романа *Гозба*. Ова ауторка на малом простору дочарава импресивну унутрашњу причу са продором у сложену психологију ликова, специфичне типове сензибилитета. Њени јунаци су често бизарни, неконформистички и тако неприлагођени жуљају своју околину, ходају у супротном смеру и стога су мање-више усамљени. Текстови Рут Лихнерове плене сензуалношћу и ангажовањем свих чула, сликовитошћу, мирисом, бојама и извесном разиграношћу манифестованом у сочном језику.

Кроз снажан емотивни и психолошки израз и преплитање сна и јаве, проза Тамаре Архлебове бави се темама породичног и колективног сећања, холокауста и јеврејског идентитета. Њен стил карактерише мешавина скепсе, песимизма, цинизма, ироније и аутоирониje и јаког мисаоног, те емотивног набоја. Архлебова пише о породичним траумама, генерацијском преношењу страха, који се често материјализује у сновима као облику обрачунавања са прошлошћу и стварношћу.

Јунаци Еве Малити-Фрањове на први поглед изгледају сасвим обично, али по правилу имају неку своју индивидуалну ишчашеност или луцидност са којом не могу да се помире. Напетост и драматичан ефекат, који постиже на тај начин, ауторка разрешава саосећајним сарказмом. Управо тај сарказам, али и маштовитост, самоиронија и суптилна персифлажа, упаковани су у леп књижевни језик, што ову прозу чини посебно занимљивом. Зузана Куглерова пише поезију, прозу и књиге за децу. Често обрађује митолошке и историјске теме у стилу епске фантастике зачи-

њене мистичним и магијским мотивима. Њена проза полемише са устаљеним концептом историјског, а циљ јој није само забавна функција, с обзиром да се махом ради о популарним историјским романсама или историјско-авантуристичким причама, већ отварање суштинских питања и митолошког наслеђа. Данијела Капитањова пише духовито, умешно се користи шармантним ненаметљивим хумором, са мноштвом уочених психолошких детаља и јединственим запажањима. Своје ликове смешта у упечатљиву и живописну вреву. У прози, која инклинира ка детективском жанру, ауторкина склоност ка логичном разрешењу заплета чита се као пријатно освежење, нарочито када проницљиви читалац добије прилику да учествује у одгонетању, у стилу најбољих детективских прича. Јана Јурањова спада у ред најистакнутијих представница феминистичког књижевног дискурса. Како у прозном, тако и у драмском делу одлучно руши традиционалне родне стереотипе и митове и са дозом здраве ироније скида маске значајних словачких историјских личности и псеудоинтелигенције, те полемише са увреженим моралним и интелектуалним ауторитетима. У својим делима успоставља полемику о највећим проблемима новог миленијума детерминисаним, поред осталог, полним трансгресијама. Српски читаоци су до сада Јурањову читали само као драмског писца у антологији *Нова словачка драма*.

У прози Јане Јудиниове преплићу се реалност и фикција обликована сензуалним језиком. У причи у овом избору реконструише се жал за изгубљеном породицом заборављеног словачког вајара Јана Конијарека, који је једно време живео у Београду, где је имао и свој атеље, а затим као лекар учествовао у Првом балканском рату. У причи је историјска фикција прожета поетским фрагментима, чиме добија снажан носталгични тон. Катарина Гилерова је једна од водећих представница женске књижевности, ако под тиме мислимо на тематизацију љубави, породице, породичних односа у романима писаним популарним стилом који имају широку читалачку рецепцију. За њен стил је особено ненаметљиво приказивање свакодневних проблема обичних људи, наглашавање емпатије у сагледавању стварности. Гилерова у неким текстовима превазилази замишљену границу популарне књижевности и обогаћује их естетским аспирацијама.

У свом прозном делу Зузана Мојжишова ироничном нарацијом приказује протагонисте у тешким животним ситуацијама. Провокација, апсурд, иронија и сугестивно и језички маштовито постављене сцене свакодневице, основне су ауторске стратегије ове ауторке. Кроз њене књиге

протеже се идеја породице као простора елементарног поштовања, наклоности и емоционалног уточишта, односно изневеравања тих аксиома. На српски језик је преведена њена прича *То је ваше?* и објављена у *Пољима*.

Љубица Субалиова пише углавном за децу. У прозама намењеним одраслим читаоцима, у чеховљевском маниру наглашава егзистенцијалну неутешност и немогућност бега од задатости у којој потресни догађаји представљају катализатор сазревања јунакиња. Дуге реченице пуне метафора и симбола кроз понављање као стилски принцип обликују лирско-интимистички тон и стварају осећај емоционалног вртлога у осцилацијама између страха, бола, туге и свеобухватне нежности. Вероника Шикулова је пример књижевнице која отворено интегрише лични идентитет у књижевни текст и њена дела су неретко аутобиографски мотивисана. Тематски круг њене прозе чини свакодневни породични живот, а књижевност за њу представља поглед у интимни емотивни свет нараторке и књижевних јунака, суочавање са проблематичним аспектима живота, док је шири друштвени контекст секундаран. Кратке приче често имају облик дневничких записа, а стил тежи фрагментарности и дигресивности, обликован кроз контрасте, лирске мотиве и експресивне изразе. Уршуља Ковалик писање поима као максимално слободан простор и психохигијену, тако да у њеним текстовима проналазимо здраву дрскост, инвентивност и луцидност којим плени читаоце. Критика о њој пише као о храброј феминисткињи која од првих текстова често тематизује угрожене друштвене групе, што кореспондира са њеним ангажманом у „Позоришту без дома", које је основала као помоћ бескућницима и другим маргинализованим групама. На српски језик су јој преведени роман *Јахачица* и збирка прича *Чиста звер*.

Новинарка и дугогодишња главна уредница недељника *SME* Беата Балогова српским читаоцима је позната по роману *Корнелије*, који је препознат као изузетно дело, које спаја елементе магијског реализма и породичне саге, а у ком се преплићу судбине жена које уместо презимена по женској линији наслеђују име као симбол снаге и независности. *Корнелије* је прича о моћи приповедања и преношења знања и вештина, о издржљивости људског, посебно женског духа и својеврсна је историја приватног живота пуна носталгије.

Под псеудонимом Максим Е. Маткин читаву деценију објављивала је Ева Борушовичова, укупно осам наслова који су махом изазвали велико читалачко интересовање, док је критика била суздржана и мистериозног

аутора означавала као контроверзног. У питању је интимна и фрагментарна урбана проза, која обилује смислом за хумор и иронијом, често писана у форми дневничких записа, у којима се свакодневица преплиће са филозофским промишљањима о усамљености и унутрашњим монологом пуним суптилних емоционалних нијанси. Ванда Розенбергова од прве књиге кратких прича поседује сопствени ауторски идиолект и поглед на свет. Занимљива је не само због релевантности успостављаних тема, већ и због стила и ауторског израза. Розенбергова тематизује људску крхкост, рањивост и фаталну предодређеност, што њеној прози додаје ноту напете мистерије. Сликовитост текстова заснива се на сензуалности, укусима, мирисима, бојама, као и на настојању да прикаже вишедимензионално прихватање стварности.

У текстовима Јане Бењове, чији је роман *Кафе Хијена* преведен код нас, налазимо иронију и самоиронију, нежност, жељу за припадањем и елегични тон. У прецизним књижевним резовима видимо интелектуално потковану ауторку о којој словачка критика пише као о „чуду аутентичности". Своје ликове гради у минијатурама, а њихове трагедије и радости блиске су читаоцу. Бењова је приче сместила у приградско, бетонско насеље, на чијим пустим улицама се све врти у зачараном кругу неперспективности, усамљености, а пропусни зидови обезвређују људску интиму, док се људско време мери пиштањем каса у хипермаркетима, што све заједно интензивира драму људске судбине – главна прича се одвија у главама и душама јунака који би да забораве ко су, а како би се сетили ко би требало да буду. Рената Бојничанова пише интроспективну прозу о егзистенцијалној кризи и катарзи. Кроз тематизацију жеђи, и то не само физичке, говори о онтолошкој отуђености савременог човека од своје заједнице, а тиме и од сопственог живота. Њен стил одликује хаотичан проток свести, ритмична понављања која у постмодерни хаос уносе тежњу за смисленошћу. Жанровском хибридношћу, блиском надреалистичкој бујичној распричаности, мноштвом звучних ономатопеја које контрастују осећању физичког бола, ауторка осликава нестабилност идентитета и евоцира егзистенцијалну флуидност. Светлану Жухову наши читаоци познају по књизи *Слике из живота М*. Поигравање мистеријом људских судбина и откривање немогућности из раних радова код ове ауторке постепено се кристализују у потрагу за изванредним у свакодневици. Страност је тема која је провоцира, како у смислу боравка у иностранству, тако и као међусобно отуђење. Као психијатар по вокацији, Жухова темељно сагледава мотивацију својих јунака и настоји да их

разуме, даје им слободу и простор да открију о себи тек колико сматрају прикладним.

Као и код претходних ауторки, код Марије Модрович се у средишту приче такође налази жена нараторка која догађаје из фиктивног света сагледава кроз саморефлексију. Прецизним и иронијски дистанцираним стилом, економичним језиком са кратким реченицама, али богатим чулним детаљима дочарава живу, опипљиву, неретко егзотичну атмосферу, додатно динамизирану контрастима, на пример задовољства и нелагоде, заједништва и ривалства.

Водећа словачка редитељка Маријана Ченгел Солчанска пише прозу која често представља основу будућег сценарија. У њеним делима прожимају се историчност и фикција, најчешће у форми романсираних биографија истакнутих личности. Утицај филма у текстовима осликава се у виду брзих резова, драматичних прелаза и визуалности. Њена дела писана прецизним, сугестивним језиком често су тематски усмерена на питања националног идентитета, колективне историје или важних друштвених питања, насупрот којима контрастују личне и породичне трауме значајних личности.

Уметнички сензибилитет и сликарско око Монике Компањикове снажно су утицали на поетски и визуални квалитет књижевног дела. Њена проза плени вештином да о болним темама и суровим појавама пише крхко, са смислом за визуелни и поетичан детаљ који је уједно емотивна карактеризација. Често тематизује компликовану и трагичну породичну историју или непотпуну породицу, а јунаци, који углавном живе у мрачним, скученим, чак и нехигијенским условима, повезани су са својим окружењем у тој мери да су предмети око њих антропоморфизовани а појединац деперсонализован. Њен стил је препознатљив по способности да сугестивно ухвати атмосферу одређеног места (и унутрашњег и спољашњег) и да говори о потреби за блискошћу. Код нас је позната по новели *Бела места* и награђиваном роману *Пети брод*, по ком је снимљен филм.

У приповеци *Вера* Адријане Бојсове су и нараторка и јунакиње жене. Ова емотивна прича говори о личним траумама, кривици и деменцији која представља метафору искривљене стварности. Прича је грађена на контрастима хладноће (снег, ледени ветар, заборав, непрепознавање, даљина) и топлине (вунени шал, напици, блискост и близина). Јана Миценкова се остварила као драмски и прозни писац, кроз стратегију психолошке анализе пише о породичним и међуљудским односима, о распаду

и дисфункционалности породице. Њени апсурдни јунаци живе у дисхармоничној свакодневици, а ауторка их не штеди свог бритког цинизма. Пишући концизним стилом, са филмским резовима и кратким реченицама, уз употребу младалачког сленга и гротескног хумора, пародира провинцијализам, промашене и нереалне амбиције, позерство, те лажне духовне егзалтираности савременог друштва. Њена социјална сатира се градира из комичног у мрачно са тешком деилузивном кулминацијом. На српски језик преведен је њен роман *Крв је само вода*. Александра Салмела живи у Финској и билингвална је ауторка. Њене помало авангардно и фрагментарно конципиране приче на први поглед делују непретенциозно, али је реч о захтевној и амбициозној књижевној комуникацији у којој ауторка покушава да одреди дијагнозу нашег времена, углавном антихеројског, али без намере да остане једини носилац истине. Иако карикира садашњост, она није нимало смешна, већ је у крајњем исходу застрашујућа. Њене јунакиње су погођене анксиозношћу, изолацијом, емотивним стресом, чак и губитком смисла живота. По тежњи за саморефлексијом и рационализацијом емотивно тешких тренутака, ови тестови подсећају на самотерапеутски пројекат.

Приче Иване Добраковове говоре о специфичном животном искуству младог човека који не проналази своје место у свету и пролази кроз низ дисфункционалних односа, трагајући за балансом између телесности, друштвене неуклопљености и сложених емоција. Контрадикторности између искривљеног унутрашњег искуства и спољашњег, непредвидивог света основни су модел заплета њене прозе. Код нас су преведене две њене збирке прича, *Токсо* и *Мајке и камионџије*.

У својим причама Барбора Хринова тематизује ексцентричну маргинализованост и изолацију као типично обележје савременог младог човека. Уочене проблеме вешто вербализује интересантним језиком у складу са необичношћу ситуације у којој се јунаци налазе. Свет њених прича доживљавамо као епифанију, лично приближавање осећајности. Хринова пише суптилним стилом и благим хумором који демистификује патетику. Кратке сцене имају нагле резове и дијалоге са мноштвом подтекстова. Њена награђивана збирка прича *Једнорози* преведена је и на српски језик.

Карактеристика рукописа Михаеле Росове је потискивање радње у други план бројним лирским описима, рефлексијама и дигресијама са различитим степеном естетске функционалности. Ауторка истражује границе перцепције кроз нарацију која сама себе доводи у питање. Дуге,

флуидне реченице опонашају ток мисли чију презасићеност сензуалним детаљима, колебања и несигурности разбија суптилна ирониja. Тамара Шимончикова-Херибанова истражује границе интиме, самоће и писања као спаса од заборава. Барокно-сензуалним стилом са густим, ритмичким сликама и флуидним преласцима из прозе у лирски монолог ауторка говори о савременим изазовима.

Спонтаним, полифоничним, несентименталним, али филмски динамичним стилом, Алена Сабухова бележи сусрет модерног света са традиционалним и анахроним. Велику пажњу пробудио је њен награђиван и превођен роман *Шаптачице* смештен у рустикално Подласје, које обилује надреалним и митским појавама, а у ком централне фигуре представљају жене које поседују моћ исцељивања. Сензуално а брутално приповедање, услојено зрелим искуственим увидима, ауторка дочарава причом која се одиграва на граничним позицијама, сусретањем света живих и мртвих, католичанства и православља, хришћанства и паганских веровања, модерних културних импулса и локалног фолклора, зрелог детињства и детињасте зрелости.

Лирска проза и епска поезија Доминике Моравчикове представљају јединствен и сложен феномен у контексту словачке књижевности. Моравчикова приказује свет ком недостају јасни просторно-временски оквири, приче се одвијају у свету фикције без икакве претензије на кредибилитет, заглављене између рационалног и ирационалног искуства. Важан атрибут њеног ауторског геста је приказ нејасне границе између људског и животињског, рационалног и инстинктивног. Слично као и код Сабухове, ауторка рурални свет посматра кроз сочиво урбаног. Моравчикова се дотиче неколико савремених проблема, прикладно обрађујући тему другости или отуђења, чак и у њеним екстремним облицима. На српски језик је преведена њена збирка прича *Кућа за јелене*.

Прозни деби младе ауторке Никол Хохолцерове *Ова соба се не може појести*, који је преведен и код нас, својеврсна је словачка *Лолита* и говори о физичкој и емотивној вези између малолетне девојчице и средовечног мушкарца, и већ самом темом провоцира и отвара низ тешких питања. Али оно што је посебно упечатљиво у овој књизи је стил. Суров, али поетичан и фрагментаран, у ком се кроз надреалне слике и аутобиографску аутентичност преплићу хумор, страхоте и ирониja.

Овај избор који предочавамо читаоцима у *Минервином перу*, сасвим природно, не обухвата све ауторке које су у овом тренутку присутне на књижевној сцени. Ако бисмо имали простора, сасвим сигурно би се овде

нашле и Алта Вашова, Мирослава Куљкова, Катарина Куцбелова, Соња Урикова, Јана Цвикова, Зуска Кеплова, Дениса Фулмекова, Ивета Заћновичова, Катарина Миколашова и бројна друга респектабилна имена, а која ће неки други сличан књижевни преглед обухватити.

У вихору генерацијских таласа, од војвођанских корена до европских визија младих ауторки, словачка женска проза сведочи о континуитету и разноврсности поетичких пракси. Ова панорама открива доминацију „женских" тема – од међуљудских односа, емотивних осцилација и идентитетских преиспитивања, до магијског реализма, интроспекције и жанровских експеримената – уз повратак аутобиографској линији након постмодерне фрагментације. Феминизација словачке књижевности није само квантитативни феномен, већ квалитативни преокрет, где женски субјект редефинише родно лице прозе, учвршћујући њен положај у европском књижевном контексту.

Зденка Валенти Белић